

נספח: מאמרים
לשאלון עברית: הבנה, הבעה ולשון
לעולים חדשים (ברמות א–ב)
11284, חורף תשפ"ה, 2025

מאמרים

לפניכם שני מאמרים. קראו אותם, וענו על השאלות בשאלון המחברת המצורף.

מאמר 1

התמודדות עם שפני הסלע: בין רגישות לאחריות

מאת מור הופרט

שפני סלע הם בעלי חיים קטנים שחיים בין סלעים, והמזון שלהם הוא צמחים.

(Photo: Bernard Dupont, 'Rock Hyrax', Wikimedia commons)

פסקה א שפן סלע הוא בעל חיים שהוכרז "מוגן" על פי חוק, כלומר אסור לצוד אותו או לפגוע בו בכל דרך. שפני הסלע חיים בטבע במקומות שיש בהם סלעים. בשנים האחרונות אפשר למצוא שפני סלע בארץ גם באזורי מגורים: בחצרות של בתים ובשטחים ציבוריים שהוקמו בהם מסלעות. מסלעה היא חלקת גן הבנויה מסלעים ואדמה ובה מגדלים צמחים ליופי.

פסקה ב התפשטות שפני הסלע לאזורים שבהם גרים בני אדם היא תופעה מסוכנת כיוון שיש שפני סלע שבגופם נמצא טפיל⁽¹⁾ הלישמניה, שגורם למחלת

עור אצל בני אדם. בני אדם עלולים להידבק בטפיל באמצעות יתוש בשם "זבוב חול". כאשר היתוש עוקץ שפן סלע שנושא את הטפיל ולאחר מכן אותו היתוש עוקץ בני אדם – הטפיל עובר אליהם. הטפיל גורם לפצעים בעור במקומות העקיצה, ועלולות להישאר צלקות בעור גם לאחר ההחלמה. לכן דרש המשרד להגנת הסביבה לבטל לתקופה של שלוש שנים את ההגנה על שפני הסלע ולהוציא אותם מרשימת בעלי החיים המוגנים. בתקופה הזאת יהיה אפשר להקטין את כמות שפני הסלע באמצעים שונים, להרחיק אותם מאזורי מגורים, וכך לצמצם הידבקות במחלת הלישמניה.

פסקה ג ארגונים "ירוקים" שפועלים למען הסביבה, הסכימו כי הרצון להילחם בהפצה של מחלת הלישמניה הוא הגיוני ונכון, אבל ביטול ההגנה על שפני הסלע הוא דרך פסולה שלא תשיג את התוצאה הרצויה. נוסף על כך, לטענתם, הקטנת מספר שפני הסלע תפגע גם בבעלי חיים אחרים, כמו עופות דורסים ושועלים שניזונים מהם בטבע.

פסקה ד לדברי הארגונים ה"ירוקים", יש דרכים אחרות, מזיקות פחות ויעילות יותר, כדי להתמודד עם בעיית שפני הסלע ועם הסכנה שהם מביאים. לדוגמה צריך לסתום את הרווחים שבין הסלעים במסלעות שהוקמו באזורי מגורים, כיוון שבמקומות אלה השפנים חיים ומתרבים. צריך גם לחייב את הרשויות להכין תוכנית מסודרת להרחקת השפנים ביישובים שבהם יש סכנה של התפשטות מחלת הלישמניה. כמו כן, לדעתם, באזורים שיש בהם שפני סלע, הרשויות המקומיות צריכות גם לעסוק בהסברת הנושא – להזהיר את התושבים מפני עקיצת זבוב החול ולפרט את הפעולות שהם יכולים לעשות כדי להגן על עצמם.

* הופרט, מ' (2018). הרשויות מזהירות: התרת דמו של השפן לא תביא לתוצאה טובה יותר, אלא ההיפך. אתר דבר. אוחד מ-11284.davar1.co.il.

(1) טפיל – יצור שחי על או בתוך הגוף של יצור אחר, וניזון ממנו.

- פסקה ה גם ברשות הטבע והגנים, שתפקידה לשמור ולהגן על הטבע ועל חיות הבר בישראל, טוענים כי מחיקת שפן הסלע מרשימת בעלי החיים המוגנים היא מעשה לא נכון ואפילו מסוכן. לדבריהם, צעד כזה עלול להוביל לביטול ההגנה על בעלי חיים אחרים בעתיד.
- פסקה ו חשוב שניהול עניין שפני הסלע יהיה בידי מומחים שרוצים בטובת בני האדם וגם רגישים לצורכי בעלי החיים. כמו כן הרשויות המקומיות מצידן צריכות לקבוע תקציב מתאים למטרה זו.

מאמר 2

הגיע הזמן שהארגונים הירוקים יחשבו גם על חיי אדם

מאת אריה אלדד

פסקה א שפן הסלע הוא בעל חיים מוגן על פי החוק להגנת חייית הבר. אומנם שפני הסלע הם קטנים וחמודים אבל כאשר הם מתרבים באזורי מגורים, הם עלולים לגרום לבעיה. ההתרבות של שפני הסלע ברוב חלקי הארץ גורמת להתפשטות הלישמניא, מחלת עור קשה.

פסקה ב המשרד להגנת הסביבה ביקש לבטל למשך שלוש שנים את ההגנה בחוק על שפן הסלע כלומר לתת רשות לפגוע בו. מטרת הבקשה הייתה לצמצם את אוכלוסיית השפנים כדי להגן על בני האדם מפני הידבקות במחלה. לעומת זאת ארגונים ירוקים שפועלים למען הסביבה דרשו שלא לבטל את ההגנה על שפני הסלע ולא להרשות לפגוע בהם. לדבריהם, צעד כזה עלול להביא להיעלמות של השפנים. הם טוענים שבני אדם יכולים להגן על עצמם מפני עקיצות של זבוב החול באמצעות תכשירים שדוחים יתושים, כמו כן הם יכולים להתקין רשתות בחלונות הבית כדי למנוע כניסת יתושים.

פסקה ג במקרה אחר דרשו הארגונים ה"ירוקים" דרישה דומה בנוגע לתנינים. לפני יותר מעשרים שנה הוקמה בבקעת הירדן שבמזרח הארץ חוות תנינים. החווה הוקמה כדי שיבקרו בה תיירים ומטיילים. בגלל התדרדרות המצב הביטחוני באזור הפסיקו לבוא תיירים והחווה נסגרה למבקרים, אבל התנינים נשארו במקום והתרבו. מדי פעם תנינים מצליחים לצאת אל מחוץ לחווה ומסכנים את התושבים באזור. הארגונים ה"ירוקים" דרשו להוסיף את התנין לרשימת חיות הבר

התנינים הם זוחלים גדולים שחיים במים מתוקים. הם טורפים בעלי חיים שונים ועלולים לפגוע גם בבני אדם. בישראל התנינים גדלים בחוות או בגני חיות.

(צילום: חן חייק, מתוך אתר פיקיוויקי)

המוגנות, הדרישה התקבלה ומאז אסור לפגוע בתנינים וגם אסור לייצא אותם למדינות אחרות. התוצאה היא שכיום אין תיירות בחווה, אבל יש בה אלפי תנינים, חיות טרף מסוכנות. הם ממשיכים להתרבות ואם יגיעו לאזורים מיושבים הם יכולים לסכן חיי אדם.

* אלדד, א' (2018). שפני סלע? הגיע הזמן שהארגונים הירוקים יחשבו גם על חיי אדם. אתר מעריב. אוחר מ-www.maariv.co.il

פסקה ד גם התפשטות מחלת הפֶּלֶבֶת⁽²⁾ קשורה לעמדת הארגונים ה"ירוקים" ולפיה אין לפגוע בבעלי חיים, גם אם הם עלולים לפגוע בבני אדם. כאשר בעל חיים שחולה בכלבת נושך בני אדם, הם נדבקים במחלה שעלולה לגרום להם למוות. לפני כמה שנים כלב משוטט חולה בכלבת נשך חייל בבסיס צבאי וגרם למוותו. בעקבות מותו של החייל החליט צה"ל לנסות לפתור את בעיית הכלבים המשוטטים בבסיסים הצבאיים. אך גם כאן התערבו הארגונים ה"ירוקים", ונאסר על הצבא לירות בכלבים חולים או להשתמש ברעל כדי להמית אותם.

פסקה ה נשאלת השאלה: האם חייהם של תנינים, שפני סלע וכלבים חשובים יותר מחיי בני אדם? אין ספק שצריך להגן על בעלי החיים, על הצמחים ועל הטבע בכלל. צריך להילחם נגד פגיעה בבעלי חיים לצורך מאכל, מסחר או ספורט. צריך להימנע משימוש ברעל כדי להמית בעלי חיים מזיקים, אבל צריך לבדוק אם הרצון להגן על חיות הבר מעמיד בסכנה חיי אדם.

פסקה ו עמדתם של הארגונים ה"ירוקים" ובדומה להם גם עמדתם של אנשים המתנגדים לניסויים רפואיים או מדעיים בבעלי חיים היא ברורה: חיי אדם לא חשובים יותר מחיי עכבר, שפן סלע או תנין, ולכן אסור לפגוע בהם. מנגד יש אנשים שמבינים כי אי אפשר לפתח את הרפואה ולקדם את המדע בלי ניסויים בבעלי חיים. נשאלת השאלה: האם אנשים שמבקשים לאסור כל פגיעה בבעלי חיים לא ייתנו לילדם החולה תרופה שנבדקה קודם באמצעות עכברים או ארנבות? לדעתי, רוב בני האדם מעדיפים להשתמש בתרופות בטוחות, וחיי ילדיהם חשובים להם יותר מחייהם של שפנים, כלבים או תנינים.

פסקה ז המשרד להגנת הסביבה מעניק בדרך כלל הגנה אוטומטית לחיות הבר ומעדיף אותן על בני האדם, אך בעניין שפני הסלע החליט לפעול בדרך אחרת. וטוב שכך עשה.

(2) כלבת – מחלה שפוגעת במערכת העצבים והמוח בכלבים ובבעלי חיים אחרים ונגרמת מנגיף (וירוס).